

Mircea Măran

Elemente de identitate locală în conștiința istorică a românilor din Banatul sârbesc

Abstract: Românii din Banatul sârbesc reprezintă o comunitate etnică preponderent rurală, care niciodată nu a trăit în cadrul propriului stat național, respectiv al „patriei limbii materne”. Păstrarea identității etnice și naționale a reprezentat din acest motiv o misiune foarte dificilă, având în vedere procentul mic de intelectuali provenind din rândul acestei etnii, în special în secolul al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea, dar și faptul că în numeroase localități românii trăiesc amestecați cu alte etnii, numărul căsătoriilor mixte fiind în continuă creștere. Una dintre principalele forme de identitate, care a contribuit semnificativ la supraviețuirea etniei românești în Banatul sârbesc, o reprezintă identitatea locală. Se constată că patriotismul local devine mai puternic în localitățile omogene din punct de vedere etnic și în special în cele cu un număr mai mare de locuitori și cu rezultate demne de menționat în viața cultural-națională a românilor din Banatul sârbesc.

Cuvinte-cheie: identitate locală, Banatul sârbesc, tradiție

Una dintre componentele esențiale ale identității unei minorități naționale/etnice o reprezintă conștiința de apartenență la o comunitate locală, bazată, printre altele, și pe elemente de tradiție orală și memorie istorică. Acest fenomen se poate întâlni pretutindeni, în diferite spații geografice și în diferite sisteme social-economice și politice în care s-a păstrat vie memoria colectivă a continuității etnice, confesionale, culturale, lingvistice a unei astfel de comunități.

Printre principalele forme de identitate, care a contribuit semnificativ la supraviețuirea etniei românești în Banatul sârbesc, se evidențiază identitatea locală¹, cea de apartenență la un mediu rural local, prezentă chiar și la cei care și-au schimbat domiciliul, trecând, în urma obținerii unui post de muncă, în orașele bănățene (Vârșeț, Panciova, Zrenianin), dar și la Novi Sad și Belgrad și, nu în ultimul rând, la cei emigrați într-un număr foarte mare în Occident.

¹ Мирча Маран, „Румуни у Банату. Особености идентитета”, *Зборник радова Етнографског института САНУ – Културна пројекција: антрополошке перспективе*, Зборник 28, Београд, 2013, p. 234

Un caz specific al identității locale românești din Serbia îl întâlnim în localitatea Uzdin, unde vechile tradiții, dar și poveștile referitoare la așezarea strămoșilor pe vatra actuală a satului se transmiteau din generație în generație, fiind consemnate și în formă scrisă de cronicarii locali. Pentru a se obține un efect pozitiv, a fost nevoie ca acești „cronicari” să fie originari din Uzdin, deci fii ai satului, care aveau bine întipărit în conștiința lor sentimentul identității locale, care „simțeau” „mândria” de a fi uzdinean. Unul dintre aceștia a fost învățătorul Trifu Șocardă, care a publicat în presa interbelică românească din Banatul iugoslav² un foileton în care a descris, într-un stil ușor accesibil țăranilor, cea mai veche istorie a localității, bazată pe izvoare orale, pe care le-a cules de la bătrânii satului. Uzdinul a devenit în perioada interbelică un „cuib” al patriotismului local românesc din Banatul iugoslav, înmprospătat și susținut de mai toți intelectualii locali, dar și de „țărani cărțurari”, care a fost continuat și în perioada „construirii socialismului” în Iugoslavia postbelică. Îl amintim în acest sens pe Vasile Spăriosu Grofu, un autor autodidact al Monografiei Uzdinului³, lucrare fără valoare științifică, bazată tot pe tradiția orală, dar care a stârnit un viu interes în rândul consătenilor săi și a contribuit într-o oarecare măsură la modelarea în continuare a identității locale uzdinene. Activitatea de colectare a folclorului uzdinean, întreprinsă de profesorul de limba română Gheorghe Lifa își avea și ea rolul său în acest proces. În anii destrămării Iugoslaviei și a începutului democratizării societății sârbe contemporane, s-au realizat noi conținuturi în constituirea și păstrarea identității locale uzdinene prin activitatea S.L.A. *Tibiscus*, conduse de entuziastul publicist Vasile Barbu. Școala de pictură naivă din Uzdin, înființată la începutul anilor șaizeci ai secolului al XX-lea sub influența mișcării de pictură naivă a slovacilor din satele învecinate Covăcița (Kovačica) și Pădina (Padina), reprezintă la rândul ei o încercare a artiștilor plastici autodidacți de conservare a tradițiilor locale și de manifestare a identității uzdinene. Această identitate locală se caracterizează deci prin unele forme specifice, deseori transformate și într-un „extremism” local, pornind de la parola că localitatea lor reprezintă „buricul pământului” și că totul ce valorează pe plan cultural-național în cadrul comunității românești din Banatul sârbesc este legat de acest sat. Acest sentiment îl întâlnim și la foarte mulți uzdineni stabiliți în mediul urban al Banatului sârbesc, cât și la cei emigrați în străinătate.

² *Foaia poporului român*, Vârșeț, 1936

³ Manuscrisul a fost publicat de Editura SLA *Tibiscus* din Uzdin în anul 1999.

Un caz similar îl întâlnim și în localitatea Vladimirovac (Petrovasâla), în care patriotismul local își are „aduții” săi, constând în mândria nemărginită a *petrovicenilor* de a avea cel mai mare și cel mai impunător edificiu eclesiastic ortodox român din Banatul sârbesc (biserica construită în perioada 1859-1863)⁴, ba chiar și din lumea rurală bănățeană ca întreg. Manifestarea patriotismului local petrovicean și „adutul” său principal – biserica – își are ecoul său și peste ocean, în rândul numeroaselor comunități de petroviceni emigrați în Canada și S.U.A., dar și în alte părți ale lumii occidentale. Imigranții petroviceni sunt unica „entitate” românească de proveniență din Banatul sârbesc care s-a organizat foarte timpuriu și și-a înființat asociația „locală” pe continentul nord-american, denumită în faza inițială *Societatea românilor din Petrovasâla* și transformată pe parcurs în așa-numitul *Picnicul petrovicenilor*, care își ține adunarea anuală în Canada, în fiecare an la începutul lunii iulie. Legătura strânsă cu biserica din localitatea natală a primit o dimensiune nouă în momentul în care a fost realizată pictura edificiului, de către unul dintre emigranții stabiliți în Canada – George Barbu, pictor și om de afaceri, care era și proprietarul unei tipografii la Burlington. Acesta a combinat sentimentele patriotismului local cu plăcerea artistică și cu însăși abilitatea de afacerist, tipărind într-u număr mare de exemplare pictura bisericii, realizată de el însăși și pe care a oferit-o spre vânzare atât imigranților, cât și consătenilor săi rămași acasă. Efectul a fost unul deosebit – tabloul cu biserica a ajuns în casa aproape a fiecărui petrovicean, ca un simbol al „mândriei” de apartenență la această comunitate. În plus, Barbu a reeditat în anul 1974, la tipografia sa din Burlington, monografia satului natal, intitulată *Monografia comunei Roman-Petre (Petrovosello) 1808-1908*, publicată în prima sa ediție la Oravița în anul 1911, autor fiind învățătorul local Nicolae Pența. Această monografie este al doilea element-cheie al identității locale petrovicene, publicată în prima sa ediție în două limbi – română și maghiară, dar într-un număr, se pare, mai mic de exemplare. Primind un exemplar de la consăteanul său Nicolae (Nick) Răgia, stabilit și el în Canada în perioada interbelică, Barbu a retipărit monografia, adăugând pe coperta acestei ediții „reprint” - pictura bisericii. Astfel, efectul a fost unul foarte puternic: cele două simboluri ale identității petrovicene găsite în același loc au contribuit semnificativ la intensificarea identității locale, fapt anticipat de editor și în prefața volumului:

Ca fiu al Petrovasilei, am considerat ca o datorie sfântă reeditarea monografiei satului nostru natal. Oriunde s-ar afla sătenii noștri și urmașii lor, această carte le va păstra veșnic amintirea și legătura cu vatra

⁴ Vezi: Mircea Măran, *Biserica din Vladimirovaț*, Editura Fundației, Novi Sad, 2000, passim

strămoșilor, cu holdele, cu Biserica străbună și cu mormintele generațiilor apuse. Aș fi bucuros dacă această istorie a satului nostru ar ajunge în casa fiecărui petrovicean. Ea este ca un legământ. Citind-o și privind la faptele și chipurile înaintașilor, să ducem mai departe calitățile, omenia și hărnicia lor.

Desigur că astfel de elemente ale identității locale au fost prezente și în alte localități. Locuitorii celor două Torace (Toracul Mic și Toracul Mare), din Banatul central, cunoscute prin activități cultural-muzicale deosebite, s-au identificat cu orchestra de muzică populară „Lira”, condusă de lăutarul Vichentie Petrovici Bocăluț, dar și cu alte formațiuni muzicale și corale de excepție. În anii postbelici, torăcenii au reușit să-și impună patriotismul local pe plan mult mai larg, simbolurile identității lor locale devenind, într-o oarecare măsură, simboluri ale identității românilor din Banatul sârbesc ca întreg. Un conținut specific al identității locale torăcene este, pe de altă parte, legat de conștiința originii diferite a locuitorilor celor două Torace, cei din Toracul Mare fiind bănașeni de origine din localitatea Săcălaz, iar cei din Toracul Mic, crișeni veniți din localitatea Sefdin. Rivalitatea dintre cele două comunități s-a menținut vie chiar și azi, cu toate că a scăzut din intensitate în momentul în care cele două comune – Toracul Mic și Toracul Mare, au fost unite într-una singură – Begheiți (Begejci), în anul 1947⁵ (mai târziu, din 1960, aceasta devine „comunitate locală” în cadrul comunei Žitiște). După ce, în urmă cu două decenii, s-a revenit oficial la numele vechi de Torac, unitatea administrativă a fost păstrată, rămânând totuși până azi împărțirea în două parohii ortodoxe române și – deosebirile în grai și mentalitate.

O intensitate deosebită o are și identitatea locală la Coștei, localitate ”de la codru”, denumire dată satelor românești din împrejurimile Vârșetului, găsite la poalele Munților Vârșetului, în apropierea frontierei cu România. Dintre toate localitățile „de la codru”, Coșteiul are cea mai articulată identitate locală prezentă printre locuitorii săi, care se manifestă în primul rând prin mândria de a participa la activitățile muzicale în cadrul societăților cultural-artistice. Coșteienii potențează faptul că în satul lor a fost înființat primul cor românesc din Banatul sârbesc (1869), prima fanfară românească (1910) și că, tot aici, a funcționat prima școală primară cu opt ani în limba română, începând cu anul 1910 (dar readusă la gradul de școală cu șase clase în timpul Marelui Război). Pentru fiecare coșteian este o mândrie și un imperativ de a fi corist,

⁵ Costa Roșu, Pavel P. Filip, *Begheiți (Torac) – pagini din trecut și de azi*, Begheiți, 1976, p. 53

fanfarist sau amator cultural în alt domeniu. Modelarea identității locale în care se subliniază locul de frunte al acestei comunități printre românii din Banatul sârbesc a fost încurajată în special în anii comunismului, după 1945, pornind de la faptul că chiar aici Partidul Comunist Iugoslav avea cel mai mare sprijin în rândul populației românești din zonă. Combinând realizările culturale deosebite ale înaintașilor cu necesitatea de a propaga ideologia comunistă în rândul minorității române din Banatul iugoslav, aparatul *Agitprop* al P.C.I. a organizat înființarea cercului literar *Lumina* la Coștei, în anul 1947 și editarea revistei literare cu același nume, avându-l ca redactor pe poetul Vasco Popa, simpatizant al mișcării comuniste și om de încredere al aparatului *Agitprop*⁶. Identitatea locală coșteiană a fost astfel modelată în condiții specifice, reprezentând un instrument de realizare a politicii comuniste de *frăție și unitate* între *popoarele și naționalitățile* din Iugoslavia. În tot cazul, în condițiile impuse de împrejurările din țară și din lume, construirea acestei identități a contribuit la dezvoltarea mișcării culturale nu numai la Coștei, ci și la minoritatea română din Banatul iugoslav (P.A. Voivodina) ca întreg.

Desigur că numeroase forme ale identității locale prezentate în exemplele de mai sus se pot identifica și în cazul altor localități, în special printre cele mai mari și cu tradiții culturale mai bogate. Cazul Seleușului, al Nicolințului, Sân-Mihaiului (Lokve), Sân-Ianășului (Barice), sau al localităților din Banatul central – Ecica, Sărcia (Sutjeska), Iancaid (Jankov Most).

Se pare însă că în cazul identității locale la Satu Nou (Banatsko Novo Selo), în care trăiește cea mai numeroasă comunitate de români din Banatul sârbesc, potențarea identității locale și tendința de a-și dovedi calitățile și valorile locale, a lăsat locul unei concepții mai realiste a poziției și rolului satului natal în lumea bănățeană. Deși se pot mândri cu cea mai favorabilă situație economică, cu personalități marcante și cu realizări deosebite în toate domeniile, „umflarea în pene” a *bobocilor*, cum sunt numiți locuitorii acestui sat, a lăsat locul unei atitudini mai moderate în povestea „superlativelor” prezentate mai sus. Aceasta nu înseamnă că *bobocii* nu ar avea o identitate locală bine formată, însă, evident, mentalitatea acestora manifestă și anumite particularități prin care se deosebesc de ceilalți români din Banatul sârbesc. Este posibil ca aici să fie vorba despre influența sârbească (a concetățenilor sârbi din Satu Nou) sau, pur și simplu, de însăși mediul, mai urbanizat și mai dezvoltat din aspect

⁶ Mirča Maran, *Kulturne prilike kod Rumuna u Banatu*, Visoka škola za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov“, Vârșeț, 2008, p. 204, 214

economic? Este foarte greu de a răspunde la această întrebare, pentru că patriotismul local este prezent și la sârbii bănățeni, ca și la alte etnii din zonă. Oricum, românii și sârbii din Satu Nou se mândresc și ei cu realizările strămoșilor lor de-a lungul secolelor (jubileul de 250 de ani de la înființarea satului, organizat în anul 2015, cu o serie de manifestări, reprezintă un argument foarte puternic în acest sens), însă toate acestea le fac într-un mod mai moderat și mai realist comparativ cu conașionalii lor din alte localități considerate „fruntașe”.

Același fenomen este prezent și la locuitorii Alibunarului, români și sârbi, fără o exagerare deosebită în manifestarea dragostei față de localitatea natală. De fapt, și în acest caz avem de-a face cu o localitate mai urbanizată, cândva sediu de plasă, azi sediu de comună, cu o pătură de intelectuali și de funcționari de stat mai numeroasă decât în alte localități (se înțelege, cu excepția orașelor). Deci, este posibil faptul ca nivelul dezvoltării economice și culturale și însăși structura socială și națională (eterogenitatea etnică) să aibă influența hotărâtoare asupra formării identității locale și asupra domolirii sentimentului de „extremism local” în mentalitatea cetățenilor celor două localități amintite mai sus.

Desigur că și în alte localități, pe care nu le-am amintit, este prezent sentimentul de dragoste față de satul natal, dar acesta nu manifestă o intensitate care se poate compara cu cazurile „localităților fruntașe”, pe care le-am prezentat. În localitățile mai mici, în special în cele din jurul Vârșetului, identitatea locală se manifestă în special prin insistarea asupra vechimii elementului românesc sau prin dragostea față de pitorescul naturii din jur. Sau, prin legătura cu unele personaje epice, cum ar fi de pildă haiducul Adam Neamțu, de numele căruia sunt legate numeroase toponime din Munții Vârșetului și numeroase legende despre relația sa cu aceste sate (numele lui Adam Neamțu s-a păstrat în memoria colectivă a cetățenilor localităților Sălcița, Mesici, Iablanca, Coștei, Srediștea Mică, Marcovăț etc.).

În localitățile cu populație mixtă din jurul Panciovei, parțial izolate de restul localităților cu populație românească (Doloave, Maramorac, Deliblata, Glogoni ș.a.), în care elementul românesc se găsește sub o puternică influență a concetățenilor sârbi, identitatea locală prezintă caracteristicile altor localități mixte pe care le-am amintit anterior. Același lucru este și în ceea ce privesc orașele bănățene în care trăiesc români, unde identitatea locală a satului de origine este mai puternică decât cea de apartenență la orașul în care trăiesc. O excepție o prezintă doar orașul Vârșeț, în care elementul românesc este mai puternic decât în celălalte medii urbane și fiind

prezent deja de mai multe generații, manifestă o oarecare intensitate, legată de potențarea faptului că Vârșețul este centrul național, cultural și școlar al tuturor românilor din Banatul sârbesc. În tradiția orală a românilor din Vârșeț s-au păstrat, în secolul al XIX-lea, numeroase legende și povești referitoare la vechimea elementului românesc în acest oraș, consemnate de Nicolae Tincu Velia⁷. Generațiile de azi ale românilor vârșețeni nu cunosc aceste legende, însă sunt conștienți de faptul că în trecutul mai apropiat sau mai îndepărtat în „orașul de sub culă” a trăit o importantă intelectualitate românească, dintre care în memoria colectivă au rămas numele protopopului Traian Oprea și a avocatului Alexandru Butoarcă, conducător politic al românilor în perioada interbelică, director al săptămânalului *Nădejdea* și al băncii *Luceafărul*, iar în perioada mai recentă, numele profesorilor de la Liceu și Școala Normală, printre care Gligor Popi, Traian Doban ș.a. De fapt, chiar și marii patrioți locali de pe sate recunosc rolul fruntaș al Vârșețului în mișcarea națională a românilor din Banatul sârbesc.

Un element constitutiv al luptei pentru păstrarea identității locale îl reprezintă așa-numita „presă locală”, respectiv publicațiile periodice editate în unele dintre localitățile românești din Banatul sârbesc începând cu ultimul deceniu al secolului lăsat în urmă și dispărute în cea mai mare parte în momentul de față. Amintim activitatea periodicelor *Tibiscus* din Uzdin, *Familia* din Petrovasâla (Vladimirovac), *Cuvânt Românesc Torăcean* din Torac, *Gazeta de Seleuș* din Seleuș, *Satul 899* din Nicolinț, *Foaia Sân-Mihaiului* din Sân-Mihai (Lokve), *Făclia* din Alibunar, *Glasul cerbiciei* din Srediștea Mică, *Foaia bobocilor* și *Renașterea* din Satu Nou (Banatsko Novo Selo) și, într-o măsură mai mică, alte periodice din care au apărut doar câteva numere, sau chiar un singur număr. Acestea, în anii de criză economică și politică de la răspântie de milenii, au încercat să trezească, câteodată și în mod exagerat, conștiința națională și patriotismul local al cititorilor. Majoritatea acestor periodice și-au întrerupt apariția atât din motive financiare, cât și din lipsa de contribuții oferite de colaboratori, iar în unele cazuri și ca urmare a stingerii entuziasmului inițial. Conținând texte de calitate diferită, scrise de entuziaști locali fără pregătire școlară corespunzătoare, câteodată având totuși în rândul colaboratorilor și nume de referință din rândul intelectualității românești din Serbia, România sau din diaspora românilor din Banatul sârbesc, periodicele locale și-au avut rolul lor în modelarea identității locale. Depășite din mai multe aspecte, ele azi reprezintă, cu mici excepții, doar o parte a istoriei

⁷ Nicolae Tincu Velia, „Scurtă istorie despre începutul Vârșețului și românii lui”, *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, nr. 46, 11 noiembrie 1846, p. 361-363 (litere chirilice)

culturale recente a românilor din Banatul sârbesc. În locul presei locale, în ultimii ani au fost deschise pe internet site-uri și profiluri pe facebook, care au aceeași preocupare, dar în alte condiții, impuse de noile mijloace de comunicare între cetățeni.

Legătura stânsă și influența reciprocă dintre identitatea națională și cea locală la această populație se poate ușor observa, pornind de la ideea că spiritul competitiv prin care se manifestă „patriotismul local”, în special în localitățile în care acesta este deosebit de intens, se referă doar la competiția și compararea cu alte sate românești, și nu cu satele din apropiere în care trăiesc alte etnii. Același fenomen este prezent, de exemplu, și printre satele de sârbi autohtoni, unde amintim cazul localităților Izbiște și Uljma din apropierea Vârșetului, cu un patriotism local deosebit de accentuat, la care este prezentă o rivalitate ieșită din comun, în ciuda numeroaselor relații de rudenie și a colaborării între locuitorii celor două sate.

Patriotismul local, dar și cel regional bănățean, prezent la sârbii bănățeni autohtoni, nu este cu nimic mai prejos decât cel al românilor. Acesta este transmis și prin intermediul cântecelor populare, în care este descrisă dragostea nemărginită față de „glia strămoșească”. Ca argument, reproducem un fragment din cântecul „Ja volim zemlju banatsku” (*Iubesc pământul bănățean*):

Priča mi čika Miša iz Čente kraj Tamiša.
Najlepša sela su, Jovo: Sakule, Baranda, Opovo.
Najlepša sela su, Dule: Baranda, Opovo, Sakule.

(Îmi zice nenea Mișa din Čenta, de lângă Timiș,
Cele mai frumoase sate sunt, Jovo: Sakule, Baranda, Opovo.
Cele mai frumoase sate sunt, Dule: Baranda, Opovo, Sakule).

Asemănător sârbilor, și la români identitatea locală se manifestă și prin cântece. Amintim în acest sens cântecele aparținând genului de muzică specific românului bănățean: doina. Astfel, numeroase localități, în special dintre cele „fruntașe”, se mândresc cu o doină care reprezintă, ca și alte elemente ale identității locale pe care deja le-am amintit, un simbol de identificare și de mândrie cu localitatea de unde provin și în care trăiesc, în cazul acesta am putea zice – un imn al satului. Astfel, amintim *Doina Petrovasâlii* (alcătuită de vestitul lăutar Ion Durain, înregistrată pe discuri încă în perioada interbelică)⁸, *Doina Uzdinului*, *Doina Coșteiului*, *Doina Alibunarului*

⁸ Mircea Măran, Mircea Samoilă, Eugen Cinci, *Lăutarul Ion Durain*, Vladimirovaț-Seleş, 2005, p. 45-49

(alcătuită de entuziastul cultural din Coștei Pantelie Drăghici la începutul perioadei interbelice) ș.a. Acestea sunt de obicei cântece instrumentale, fără cuvinte, cu toate că au fost și încercări ca anumitor melodii să li se adauge și cuvinte. Cel mai caracteristic exemplu de „implementare” a identității locale în muzică este alcătuirea textului care reprezintă un fel de ”imn al Uzdinului”, pe o melodie populară deja cunoscută, din care reproducem două versuri. Textul este în grai bănățean:

Uzdinenții-s oameni buni,
Moștenit-au din străbuni...

Sau, amintim cazul emigranților din Petrovasâla stabiliți în America de Nord, care din nostalgia după satul natal, au alcătuit un text (la fel în grai bănățean), interpretat tot pe o melodie cunoscută. Cântecele se interpretează cu ocazia Picnicului petrovicenilor din Canada, la nunți și botezuri pe continentul american, dar nu și în localitatea natală din Banat:

Petrovasâla, sat vestit,
Dar de lume-i părăsit...

În alte cazuri, sunt elogiate fetele din anumite sate bănățene, prin care la fel se manifestă sentimentul de patriotism local:

Mândră-i fata bănățeană,
Bănățeană, torăceană...

Observăm, deci, că identitatea locală se manifestă și în domeniul muzicii cam în aceleași localități pe care le-am redat deja ca model al „patriotismului local”. Majoritatea pieselor muzical-folclorice aparținând repertoriului local din diferite sate bănățene nu insistă însă asupra importanței satului și a oamenilor săi, descriind diferite evenimente reale (în special în cazul cântecelor epice) din trecutul mai apropiat sau mai îndepărtat.

Concluzii

Se pare că intensificarea fenomenului identității locale la această populație a avut loc în urma împărțirii Banatului între Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor și România, atunci când cele cca. 40 de localități în care trăiau românii din părțile vestice ale acestei provincii au fost încadrate în noul stat iugoslav. Procesul amintit a apărut ca reacție la despărțirea acestei populații

de corpul principal al conaționalilor, încadrați în statul național, atunci când, dintr-o minoritate numeroasă în cadrul statului austro-ungar, au devenit o minoritate numeric neînsemnată în cadrul statului iugoslav. Rezistența față de această nouă situație și-o manifestau prin lupta de a-și păstra identitatea națională, iar identitatea locală a fost, evident, doar o mână prelungită a acesteia. Acolo unde identitatea locală a fost mai intensă, prezentă și prin păstrarea memoriei colective asupra unor evenimente deosebite, mai bine conturată, chiar și până la exagerare, identitatea națională românească s-a păstrat mai bine. Desigur că aceasta se putea realiza cu succes doar în localitățile mai omogene din punct de vedere etnic și cu tradiții mai puternice, mai puțin urbanizate, dar cu un număr mai mare de locuitori. Scăderea numărului de etnici români în toate localitățile în care trăiește această populație, influența puternică a realizărilor civilizației contemporane, în special influența procesului de globalizare, care se simte într-o oarecare măsură și în satul bănățean, au făcut ca identitatea locală în ultimul timp să primească noi forme și să-și piardă din intensitate. Ea va exista și în continuare, însă în lumea în care mobilitatea locuitorilor și facilitatea comunicării cu toate colțurile globului au devenit parte componentă a vieții cotidiene, formele ei tradiționale vor lăsa locul unei concepții noi asupra acestui fenomen.